

extrema inversemblança, de tota altra explicació que la comparació amb el nom de peix.

DERIV.: *Truitada* (supra). *Truiter*. *Truitó* (sembla un dim., o és un recurs per evitar l'homonímia amb la truita d'ous?): «El senyó és a la riera - a pescar- <me> algun *truytò* / --- / la un li porta la trema l'altre li porta els *truytons* / ---», (MilàF, 13.16, reco. a L'Esquirol, terra de pesca fluvial).

¹ Semblaria, doncs, que era la variant del mossàrab. Que la *o* es degui a la pronúncia aràbiga, no és gaire versemblant, en una zona tan aspra, i tan nòrdica; si bé no és una possibilitat que es pugui descartar. — ² Veg. D'Arcy Thompson, *A Glossary of Greek Fishes*, s. v. — ³ Recordem el gran nombre d'accentuacions anòmales proparoxítones, i àdhuc ante-proparoxítones, en els topònims gallo-romans: *Albingaunum* > *Albenga*; *Vápincum* > *Wápko* > *Gap*; *Bitúrīges* > *Bourges* (al costat de *Biturīgom* > *Berry*, *Berriu*); *Divōna* al costat de *Divóna*; *Cóndate* junt amb *CONDÁTE* > *Condé*; *Trīcasses* > *Troyes*; *Baiócasses* > *Bayeux*; *Némausis*; i és bastant segur que *ATRÁBETES* > *Arras*, al costat de *ATREBATES*, s'explica per la posició postònica de les dues vocals metatitzades, en un ante-proparoxíton originari *ÁTREBATES*; i que *Metz*, passant per **METTIS* és reducció d'un *MEDIOMATRICES*. I a tot això s'afegeixen les accentuacions gèl·liques documentades per grafies gregues com *Ούξελλον*, *Ἀργεντόκοξος*, *Ταρούσκωνες*; cf. encara *ΒΑΣΚΑΔΑ* > fr. *basche*; i en particular *BRÍGANTES* que ens conserva l'accentuació del sufix que ací ens preocupa. — ⁴ És el cas del galleg *tròita* (Valladares; Lugiús, *Gram.*; vocab. de las *Irmand. da Fala*), puix que és normal que tot *ui* passi a *oi* a Galícia: *froita*, *loita*, *choiva* etc. És una pena, puix que es tracta d'un dels països romànics on més abunda i se'n pesca, veg. en *Irmand. da Fala*, p. 244, la llista dels llocs i rius on se'n troba més quantitat. Allà la truita figura com un dels peixos més astuts als ulls dels pescadors, que no vacil·len ni tan sols a alterar el curs dels rius per poder agafar-ne, V. la informació aplegada per Sarmiento i Pensado en el *Cat. V. Gall.* 69, p. 93. — ⁵ *Ö* dóna *e*, i *ü* dóna *u* en albanès: *Grundr.* de Gr. I, p. 1054. ⁶ Això ens suggereix altres enllaços etimològics. *Pascado* «crêpe» es diu *peskažun* a la Vall d'Aran. Vindrien doncs de *pescada*, o una derivació semblant, en el sentit de 'cosa que pesquem com un peix'? En alemany un pastís semblant a la *crêpe* francesa (< *CRISPA*), i no massa diferent de la truita d'ous, es diu *krapfen*. ¿No podria ser una variant del mot de substrat que ha donat el nom de la carpa, peix força semblant a la truita? Diu Kluge que ve de l'a.-al. ant. *chrapbo* 'ganxo', fonèticament clar, però en l'aspecte semàntic dubto que estigui ben justificat. En basc el mot que significa 'truita' (també 'peix' extensivament) és *arrain*, l'ou es diu *arrautz*, d'on els noms compostos que designen la 'truita d'ous', *arrautzalo* i *arrautzopil*. ¿Fóra concebible, preguntat als bascolegs, que el nom de l'ou i el de la truita de peix fossin comuns, amb certa variació desinencial

-tz/-i)? Potser massa fantasia?

Truixan, *truixat*, V. *truixó*

TRUIXÓ, ant., avui dialectal *TRIXÓ* 'tronxo', mot germà del gascò *trouch*, oc. ant. *trois*, potser d'un ll. vg. **TURSIONE*, derivat del greco-llatí *THÏRSUS* 'tija': les formes occitanes llavors correspondrien a un tipus **TURSÏU* extret d'aquell, sigui en romànic, o ja en llatí vulgar. □ 1.ª doc.: fi S. xv.

Copiem del meu estudi sobre Cardós i Vall Ferrera, on vaig registrar *trishó* 'tronxo (de col)' a Àreu, Farrera i tots els pobles de Cardós (BDC xxiii, 316): «En català antic conec un sol ex. del mot *truixó* en la Manes-calia de Bolonya p. p. Batllori (AORBB v, 200: "cendra de *truxo* de cols", S. xv o abans). Avui: aran. *trúš*, *trishún*, bearn. *trouix*, *troix*, *trouch* «trognon» (Lespy-R.) i els derivats *trouchà*, *estrouchà* «tronçonner» (Palay), Pavie d'Astarac (Gers) *truchà* «couper en dé-chiquetant», *Bouts dera Mount*, 1930, 9 (*Armanac d. Mount*, 1934, 25).¹ La forma primitiva és *troix* i, en el derivat, *troixó*, d'on, per dissimilació, *trixó* (com *moixó*, pron. dialectalment *mixó*).

El diccionari *Alcover-Moll* assenyala aquesta forma reduïda ja en el *Tresor de Pobres*, obra que es creu traduïda també a fi S. xiv: «cendra del *trixó* de la col, ço és de la rajú», i troba *trixó* també a la Vall d'Àneu i al Pont de Suert. En efecte també a la Vall de Boi: «lo *trishó* dels repunxons» que a Taüll m'expliquen com un tronxo o caluix (1982); a Boí em parlaven d'una panera feta «am *trušán*», que vaig veure feta amb varetes d'avellanets (1968): semblaria, doncs, un antic part. actiu substantivat *truixant*; no descarto que fos en *truixant*, gerundi, o àdhuc *trušát* que Krüger recollí prop d'allí, a Senet, per a una estiba de bigues (*kajrons*) apilades encreuadament (VKR ix, 46). A l'Alt Sobrarbe defineixen *troixo* 'arca per a gra' Wilmes i Krüger (*Hochpyr.* A, i, 205); però si no hi ha malentès en la definició, això aniria amb el cast. *TROJ* (DCEC/DECH, mot d'origen ben diferent). En canvi sembla que el mot reaparegui a les muntanyes de Lleó *truexo* «troncho» a la Cabrera Alta (Casado, p. 59), *troxo* m. «tronco de la berza» en el Bierzo (FzMorales).

² Poques dades en oc. ant., però són clares. Dos cops en el *Dénombrament* bearnès de 1386: «y avé *troixs* de cau au caular», i «arques, pipes e *troixs* de cau navégs». I «tronçon de lance» en el *Gir. de Rossilhon* (delf., c. 1100): «s'espade peциe e s'ast' en *trois* / s'en tornet, teinz de sanc e de camois». En rigor també podria ser el mateix mot, aplicada a una trunyella o treneta de cabells, en un hapax d'Arnaut Guilhem de Marsan: «Breu ac la sobresilha ['le sourcil avait-elle mince'] / ben fait' a meravilha, / e -ls cabels loncx, per *troys*, / non ges trop brus ni blois» (PSW viii, 484b). En fi potser hi podem arrelgar *trixos*: *Laserpitium gallicum*, C. Bauh., segons Serradell (*Sota Terra Cl. Munt. Tssa.*, 16).

Com que *THÏRSUS* era 'tija de planta' en llatí (i grec), i a *TROS* hem constatat la seva poderosa vida